

ความเคร่งศาสนากับการปรับตัวทางสังคม

ในบทนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเคร่งศาสนากับการปรับตัวทางสังคมในคานต่าง ๆ ของนักเรียนไทยมุสลิม ทั้งนี้เพื่อวิเคราะห์หาว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนาต่างกัน จะมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคมไทยต่างกันหรือไม่ อย่างไร โดยผู้วิจัยมีแนวความคิดเบื้องต้นว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนามาก น่าจะมีการปรับตัวเข้ากับสังคมไทยพุทธได้น้อยกว่านักเรียนที่มีความเคร่งศาสนาอ่อน

ความเคร่งครัดต่อหลักศาสนา จะเห็นได้จาก การปฏิบัติศาสนกิจ , การทำละหมาด ประจำวัน, การถือบวช และการไปประกอบพิธีฮัจย์ที่เมกกะ เหตุที่ผู้วิจัยเลือกเอาการทำละหมาดประจำวัน การถือศีลอด และการไปประกอบพิธีฮัจย์ที่เมกกะ เป็นตัววัดความเคร่งศาสนานั้น ก็เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นข้อปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม ที่สามารถวัดได้โดยการกระทำ หรือการประพฤติปฏิบัติที่สามารถสังเกตเห็นได้เพราะตามหลักโครงสร้างของศาสนาอิสลามแล้ว ประกอบด้วยการใหญ่ 2 ประการ คือ หลักศรัทธา และหลักปฏิบัติ ส่วนหลักศรัทธาเป็นเรื่องของจิตใจ มีลักษณะเป็นอัตวิสัย (Subjective) คือการใช้ความรู้สึกและค่านิยมส่วนตัวเป็นหลักมากกว่าที่จะขึ้นอยู่กับการกุศโลบายที่วัดได้ยาก ฉะนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้หลักปฏิบัติซึ่งเป็นวัตถุวิสัย (Objective) ซึ่งเป็นการวัดจากพฤติกรรมที่แสดงออกโดยไม่นำเอาความคิด (Idea) หรือความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวข้องกับตัว ¹ เป็นเครื่องวัดความเคร่งศาสนา

¹ สุพิศรา สุภาพ, ปัญหาสังคม (พระนคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 34.

สำหรับการสร้างกรรมนี้ (Index) วัดความเคร่งศาสนา ผู้วิจัยได้
แบ่งความเคร่งศาสนาออกเป็น 3 ระดับ คือ ผู้ที่มีความเคร่งศาสนามาก, ผู้ที่มีความ
เคร่งศาสนาปานกลางและผู้ที่มีความเคร่งศานาน้อย ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวไว้อย่างละเอียด
ในตอนต่อไป ในตอนนี้ผู้วิจัยขอกล่าวถึงหลักปฏิบัติ 5 ประการของศาสนาอิสลาม
ได้แก่

1. การปฏิญาณตน
2. การทำละหมาด วันละ 5 เวลา
3. การให้ทานหรือการบริจาคชะกาต
4. การถือศีลอด
5. การบำเพ็ญฮัจย์

ในที่นี้ ผู้วิจัยขอกล่าวถึงเฉพาะการทำละหมาดประจำวัน การถือศีลอด
และการบำเพ็ญฮัจย์เท่านั้น ซึ่งหลักปฏิบัติทั้งสามประการนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เป็นกรรม
วัดความเคร่งศาสนา

การละหมาดวันละ 5 เวลา (การสวคมนต์)

การละหมาดวันละ 5 เวลา หรือการทำนมาซมีสการนมาซ วันละ 5 ครั้ง
คือสัญญาลักษณะอันชัดเจนที่ยืนยันว่า บุคคลนั้น ๆ มีความเคร่งครัดในการนมาซจะต้อง
ปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวันทุก ๆ วัน อย่างน้อยที่สุด 5 เวลา ในวาระต่าง ๆ กัน
คือ เช้าตรู่, ก่อนพระอาทิตย์ขึ้น, เวลาบ่าย เวลาเย็น เวลาพลบค่ำและเวลา
กลางคืน

การนมาซหรือการละหมาด (สะมาฮยัง) นั้นประกอบด้วยการแสดงออก
ทางกายและจิตวิญญาณ ทางกายคือการแสดงความภักดีของอวัยวะต่าง ๆ เป็นไปตาม

ระบบ กายวิภาคทางจิตวิญญาณ ก็เป็นการแสดงสมาธิ สร้างสภาพยึดเหนี่ยวทางจิตใจ บังเกิดสายสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้าอย่างลึกซึ้ง ผู้สวดมนต์ของสะอาคบางที่ท่องอาบนำ โดยปกติแล้วผู้สวดมนต์ต้องล้างหน้า ล้างมือ ล้างเท้า ล้างจุก เช็ดของหูและดูผม ถ้าไม่มีน้ำ อาจใช้ทรายหรือฝุ่นแทนน้ำได้ สถานที่สวดมนต์ต้องเป็นสถานที่สะอาด ผู้สวดมนต์ต้องหันหน้าไปทางทิศที่เมืองเมกกะตั้งอยู่ ผู้สวดมนต์ต้องนุ่งหมเวียนร้อย มีฉาคคลุมศีรษะ โดยปกติ แล้วการสวดมนต์ในสุเหร่าหรือมัสยิดถือว่าโคบุญกุศลแรง แต่ดีไม่บังคับ อาจสวดมนต์ ณ. ที่ใด ๆ ก็ได้ เขายังคับแต่เฉพาะการสวดมนต์ในตอนบัยวันศุกร์ เท่านั้นว่าต้องกระทำในสุเหร่าหรือมัสยิด ¹

การสวดมนต์หรือการนมาซที่สมบูรณ์จะทำให้

1. เกิดการนอบน้อมถ่อมตนและมีสมาธิ
2. ชักเกล้าจิตใจและสอนผู้ภักดีให้รู้จักมารยาทในการแสดงความภักดี
3. เป็นคนตรงต่อหน้าที่และตรงต่อเวลา รู้จักหน้าที่ที่ตนต้องทำต่อพระเจ้า
4. เกิดความเป็นธรรมและความเสมอภาคเคียงบ่าเคียงไหล่กันโดยไม่

แบ่งชั้นวรรณะ

5. ปลุกฝังให้เกิดความรู้สึกยำเกรงต่อความเกรียงไกรของพระเจ้า ซึ่งความรู้สึกนั้นจะทำให้ปฏิบัติมีอุปนิสัยกึ่งามควย เช่น ทำให้มีศีลจะ ซื่อตรง ไม่ละโมภรักษาคำมั่นสัญญา อคทน ถ่อมตน มีความเป็นธรรม

6. เกรงครัตตอะเบียบ
7. รักษาความสะอาด ²

¹ กลุ่มนักเรียนไทยมุสลิมวิทยาลัยครูยะลา, จุดสารนิทรรศการอารยธรรมอิสลาม (23 - 25 กค. 2519) , วิทยาลัยครูยะลา (ไม่ปรากฏเลขหน้า).

² เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

ต่อไปนี้เป็นคำสอนเกี่ยวกับการสวดมนต์

1. การละเลยสวดมนต์โดยจงใจ เป็นการขาดศรัทธาและความเชื่อมั่นในศาสนา
2. ถ้ามีการกระทำใด ๆ ที่ถือว่าการสวดมนต์แล้วทนต์สวรรค์ คงจะกระทำการสักการะพระองค์อัลลอฮ์เจาควยการกระทำนั้น
3. พระองค์อัลลอฮ์ทรงสัญญาว่า จะนำบุคคลซึ่งปฏิบัติกิจการสวดมนต์ วันละ 5 ครั้ง เป็นนิจไปสู่สวรรค์
4. กิจที่ค้ำที่สุดนั้นคืออะไร คือการสวดในเวลาอันถูกต้อง
5. การสวดมนต์วันละ 5 ครั้ง ปลดเปลื้องบาปเหมือนน้ำชำระฝุ่นละออง
6. วันพิพากษาของโลก พระเจ้าจะไม่ทรงเอาใจใส่กรรมดีของบุคคลที่ละเลยการสวดมนต์

7. การสวดมนต์ เป็นพื้นฐานของศาสนา บุคคลที่ละเลยการสวดมนต์ เป็นผู้ทำลายศาสนา ¹

จากหลักคำสอนดังกล่าว ทำให้นักเรียนไทยมุสลิมระลึกถึงการปฏิบัติกิจทางศาสนาอยู่เสมอ การปฏิบัติภารกิจทางศาสนามีได้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนแต่ประการใด เช่น การละหมาดในวาระต่าง ๆ วันละ 5 ครั้ง ดังกล่าวนั้น นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งครัดอย่างแรงกล้าจะปฏิบัติครบทั้ง 5 เวลา และอีกประการหนึ่งสถานที่ที่ทำการละหมาดทางวิทยาลัยก็อนุญาตให้กลุ่มนักเรียนไทยมุสลิมในวิทยาลัยครูยะลา จัดห้องสำหรับทะเลาะหมาดคอนบาย แก่นักเรียนไทยมุสลิมโดยเฉพาะเป็นสัดส่วน

¹ สกต นิลวรรณ, "เรื่องน่ารู้อย่างประการเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม" วารสารรามคำแหง ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม 2518), หน้า 158.

จากการศึกษาตามตารางที่ 29 เมื่อสอบถามการทำละหมาดของนักเรียนไทยมุสลิม โดยจำแนกตามเพศและชั้นเรียน ปรากฏว่า นักเรียนไทยมุสลิมส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.1 ทำละหมาดทุกวันและทุกเวลา และมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยระหว่างนักเรียนไทยมุสลิม ป.กศ. กับ ป.กศ. สูง คือร้อยละ 54.8 ต่อ ร้อยละ 55.7

เป็นที่น่าสังเกตว่า นักเรียนชายมุสลิม ป.กศ. ทำละหมาดทุกวันทุกเวลา มีอัตราร้อยละ 58.5 ซึ่งสูงกว่านักเรียนหญิงมุสลิมในชั้นเดียวกัน ซึ่งมีร้อยละ 20.2 และสูงกว่านักเรียนชายและหญิง ป.กศ. สูง ซึ่งมีร้อยละ 50.4 และร้อยละ 51.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 29

การทำละหมาดของนักเรียนไทยมุสลิม จำแนกตาม ชั้นเรียนและเพศ

การทำละหมาด	ป.กศ.			ป.กศ.สูง			รวมทั้งสิ้น
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	
ทำทุกวันทุกเวลา	58.5	20.2	54.8(109)	50.4	51.0	55.7	55.1(163)
ทำบางวันทุกเวลา	13.8	23.2	17.1(34)	16.7	20.4	18.6	17.6(52)
ทำบางวันบางเวลา	20.0	17.4	18.1(38)	16.7	25.5	21.6	19.9(59)
ไม่ค่อยได้ทำเลย	4.6	10.1	5.5(13)	4.2	-	2.1	5.2(15)
ไม่ตอบ	3.1	1.4	2.5(5)	2.1	2.0	2.1	1.0(1)
รวม	100 (130)	100 (69)	100 (199)	100 (48)	100 (49)	100 (97)	100 (296)

1
การถือศีลอดหรือการถือบวช (พอชอ)

ในคัมภีร์อัลกุรอาน มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการถือศีลอด ฉะนั้นคนมุสลิมทุกคนที่มีร่างกายและสุขภาพปกติสมบูรณ์จะต้องถือศีลอด วัตถุประสงค์ของการให้คนอดอาหารชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง ก็เพื่อฝึกหัดร่างกายและจิตใจให้มีความอดทน ให้มีความอดกลั้น ให้ระลึกถึงความอดอยากของผู้ที่ยากจนขัดสนไม่มีจะกิน เป็นการขัดเกลาจิตใจให้ผ่องแผ้วและมีคุณธรรมอย่างคิเลศ การอดอาหารตามหลักศาสนาตามคำสั่งของพระอัลลาห์ จึงมีคุณประโยชน์ต่อปฏิบัติ 2 ประการ คือ คุณประโยชน์อันเกิดต่อตนเอง ดังที่กล่าวมานี้และคุณประโยชน์อันเกิดจากการที่ได้ปฏิบัติ ตามหลักศาสนาโดยเคร่งครัด เพราะตามหลักศาสนาอิสลาม ผู้ใดปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระอัลลาห์ ผู้นั้นจะได้รับผลตอบแทนดีจากพระอัลลาห์ การถือศีลอดจึงมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ เพื่อ "ตัดวา" คือ "การเกรงกลัวไม่กล้าฝ่าฝืนบทบัญญัติของศาสนา และปฏิบัติตามบัญชาของพระอัลลาห์ พร้อมทั้งปกป้องตนเองจากความชั่วโดยไม่เข้าใกล้ สิ่งซึ่งจะชักจูงไปในทางชั่ว โดยประกอบภารกิจยิ่งขึ้น" การถือศีลอดจึงเป็นโล่ห์ป้องกันตนเอง ดังที่ไม่อัมหมัด โคกกล่าวไว้ว่า "การถือศีลอดเป็นโล่ห์จึงสมควรที่ผู้นั้นอย่าพุดจาหยาบคายและพุดโร้สาระ หรือกระทำความชั่วใด ๆ และผู้ใดทะเลาะกับเขา หรือค้ำว่าเขา เขาต้องกล่าว 2 คำว่า นันคือศีลอด..... (บุคอรี 30 : 2)

---

1 สมชัย อนุমানราชธน, อัลอิสลาม มุสลิมแห่งประเทศไทย
เอกสารของสมาคมมุสลิมแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 7 , 2513 หน้า 143.

การถือศีลครั้งนี้ จะกระทำเป็นเวลา 1 เดือน คือ เดือนที่ 9 ตาม
ปฏิทินทางจันทรคติของอิสลามเดือนนี้มีชื่อเรียกว่า เดือน "รอมฎอน"

ระยะเวลาเดือนบวช ต้องถือตลอดทั้งวันปกติ จะเริ่มตั้งแต่ 05.00 น.
ถึง 18.00 น.

วิธีถือศีล การถือศีลคนนปฏิบัติครั้งนี้ค่อนข้างนับแต่เริ่มเวลากลางวัน ตั้งแต่
เวลาที่สามารที่จะมองเห็นกายขาวกับกายดำในตอนเช้ามืด จนกระทั่งถึงตะวันตก
คืน ผู้ถือศีลต้องงดเว้นจากการรับประทานอาหาร การดื่มน้ำ การประกอบกา-
มกิจ และปัจจุบันนี้ยังงดการสูบบุหรี่ด้วย มีกฎเฉพาะหญิงมีครรภ์, เด็ก, คนเจ็บ,
คนแก่ และคนเดินทางสำหรับคนเดินทางนั้นจะต้องถือศีลในเวลาอื่นชดเชยกัน ¹

ในระหว่างเดือนรอมฎอนนี้ ผู้ถือศีลควรจะเลิกถึงเพื่อนมนุษย์อื่น ๆ
โดยการทำความดีต่อเพื่อนมนุษย์ผู้เข้มแข็ง เป็นตัวอย่างที่ดีในข้อนี้ เช่น ปล่อยเชลย
และบริจาคทานแก่คนยากจนขัดสน (บุกอร 30 : 17) วจนะหนึ่งกล่าวว่า เดือน
รอมฎอน จึงเป็นเวลาที่มีความยากลำบากของคนจน และคนขัดสนไม่มีจะกิน จะ
ต้องได้รับการเอาใจใส่

นักเรียนไทยมุสลิมในวิทยาลัยครูยะลา ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความเคร่งครัดใน
หลักศาสนาเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการถือศีล จากประสบการณ์ของผู้วิจัยใน
ฐานะที่เคยศึกษาในวิทยาลัยครูยะลามาก่อน และมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่จังหวัดปัตตานี
ได้เคยมีเพื่อนไทยมุสลิมซึ่งอยู่ในหอพักเดียวกันปฏิบัติศาสนากิจอย่างเคร่งครัดมาก

¹ สกต นิลวรรณ, เรื่องเดิม, หน้า 159.

ไม่ว่าจะเป็นการทำละหมาดหรือการถือศีลอด สำหรับการถือศีลอดนี้ นักเรียนไทยมุสลิมปฏิบัติด้วยความเต็มใจและมีความศรัทธาอย่างแรงกล้า นอกจากนี้วิทยาลัยครูยะลา ยังให้ความสะดวกในการจัดบริการอาหารสำหรับนักเรียนไทยมุสลิมในฤดูถือศีลอดด้วย กล่าวคือ ทางแผนกโรงครัวของวิทยาลัย จะจัดอาหารสดไว้ให้ แล้วนักเรียนไทยมุสลิมจะแบ่งเวรกันไปทำอาหารเป็นวัน ๆ ไป ฉะนั้น นักเรียนไทยมุสลิมส่วนใหญ่ จึงมีความรู้สึกเหมือนกับอยู่ที่บ้านของนักเรียนเอง นักเรียนไทยมุสลิมเหล่านี้จึงไม่รู้สึกว่ามีความมีปัญหาในการปรับตัว

จากการศึกษาตามตารางที่ 3 เมื่อสอบถามการถือศีลอดของนักเรียนไทยมุสลิม โดยจำแนกตามเพศและชั้นเรียน ปรากฏว่า นักเรียนไทยมุสลิมส่วนใหญ่ ร้อยละ 78.4 ถือศีลอดครบถ้วนทุกปี มีเพียงส่วนน้อยคือ ร้อยละ 19.9 ที่ตอบว่าถือครบบางขาดบาง

เมื่อพิจารณาแยกตามชั้นเรียน ปรากฏว่า นักเรียนไทยมุสลิม ป.กศ. สูง ถือศีลอดครบถ้วนทุกปี มีอัตราการร้อยละสูงกว่านักเรียนไทยมุสลิม ป.กศ. คือ ร้อยละ 85.6 ต่ำกว่าร้อยละ 74.9 นอกจากนี้ นักเรียนชาย ป.กศ. สูง ถือศีลอดครบถ้วนทุกปี มีอัตราการร้อยละ 89.6 ซึ่งสูงกว่านักเรียนหญิงมุสลิมในชั้นเดียวกัน ซึ่งมีร้อยละ 81.7 และสูงกว่านักเรียนชายและหญิง ป.กศ. คือ ร้อยละ 80.0 และร้อยละ 65.2 ตามลำดับ

การประกอบพิธีฮัจย์¹

การประกอบพิธีฮัจย์ ที่นครเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย เป็นหลัก
 ภาควิชาปฏิบัติ ประการที่ 5 ของศาสนาอิสลามในอัลกุรอาน บทที่ 22 โองการ 27

¹ สมชัย อุนมานราชชน, เรื่องเดิม, หน้า 154.

ตารางที่ 30

การถือศีลคคของนักเรียนไทยมุสลิม
จำแนกตามชั้นเรียนและเพศ

การถือศีลคค	ป.กศ.			ป.กศ. สูง			รวมทั้งสิ้น
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	
ถือครบถ้วนทุกปี	80.0	65.2	74.9(149)	89.6	81.7	85.6(83)	78.4(232)
ถือครบบางซาคบาง	19.2	33.4	24.1(48)	6.3	16.3	11.3(11)	19.9(59)
ไม่ค่อยได้ถือ	-	1.4	0.5(1)	-	2.0	1.1(1)	0.6(2)
ไม่ถือเลย	-	-	-	2.1	-	1.0(1)	0.5(1)
ไม่ตอบ	0.8	-	0.5(1)	2.1	-	1.0(1)	0.6(2)
รวม	100 (130)	100 (69)	100 (199)	100 (48)	100 (49)	100 (97)	100 (296)

มุขมนตรีได้รับคำสั่งจากพระเจ้าอลองเซอ "ประกาศการประกอบพิธีฮัจญ์ต่อมนุษยชาติ
คนจะมาประกอบพิธี โดยเดินทางมาควยเทา และโดยที่อุรุที่ผอมมา คนจะมา
จากหุบเขาที่ลึกทุกแห่ง" และในบทที่ 2 โองการ 196 ก็มีคำสั่งของพระเจ้าอลองเซอ
ให้คนมุสลิม "ประกอบพิธี ฮัจญ์และไปเยี่ยมนครเมกกะ เพื่ออัลเลาะห์" " การ
ประกอบพิธีฮัจญ์เป็นหน้าที่ของมุสลิมซึ่งมีต่อพระเจ้าอลองเซอ ซึ่งได้ทรงบัญญัติไว้
สำหรับมนุษยชาติ สำหรับคนที่สามารถไปยังกะอะบะฮ์ได้" นี้เป็นคำบัญญัติใน
อัลกุรอาน บทที่ 3 โองการ 97

คุณสมบัติของผู้ประกอบพิธีฮัจญ์¹

1. ต้องเป็นมุสลิม คนที่มีใจมุสลิมจะเดินทางไปยังนครเมกกะฮ์ไม่ได้
เพราะอัลกุรอาน มีบทบัญญัติห้ามคนที่มีใจมุสลิม (มุชริก) ซึ่งเป็นคนไม่บริสุทธิ์
เข้าใกล้กะอะบะฮ์ (บทที่ 9 โองการ 28)
2. ต้องบรรลุนิติภาวะ
3. ต้องมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์
4. ต้องมีความสามารถทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์
5. ต้องมีการคมนาคมที่ปลอดภัย

พิธีการในการบำเพ็ญฮัจญ์ ประกอบด้วยการนุ่งห่มควยผาพื้นกายสีขาว 2 ชั้น
ไปเวียนทักษิณาวัตร รอบสถานกะอะบะฮ์ แล้วไปชุมนุมที่ทุ่งอาเราะพาค พิธีการ
เหล่านี้กระทำในวาระเวลาที่กำหนด คือ วันขึ้น 9 ค่ำ เดือน 12 ตามปฏิทิน

¹ สมเจ็ย อุนมานราชชน, เรื่องเดียวกัน, หน้า 156.

อิสลาม และไปสิ้นสุดลงในวันขึ้น 13 ค่ำเดือนเดียวกัน ตลอดเวลาของการบำเพ็ญ
 อภัยที่ทุกคนต้องสำรวมตน มีระเบียบขอร่ามต่าง ๆ ห้ามทะเลาะวิวาท ห้ามเกี้ยวพา
 ราวี เป็นต้น

การบำเพ็ญอภัยที่ ทำให้มุสลิมจากทุกมุมโลกได้มาพบปะกัน ใ้รู้เห็นถึง
 สภาพความแตกต่างของผิวพรรณ ความเป็นอยู่ขนบธรรมเนียมประเพณีอื่น ๆ แต่
 ทุกคนก็เป็นประชาชาติเดียวกัน ภายใต้ศาสนาของพระเจ้า ทุกคนเท่าเทียมกัน
 ในความเป็นมนุษย์ ความแตกต่างในฐานะยศฐาบรรดาศักดิ์จะไม่มี เพราะทุกคน
 นุ่งหมควยอาภรณ์ที่เหมือนกัน คือผ้าขาว 2 ชั้นและพำนักในกระโจมกลางทุ่ง อาเราะ
 ฟาคเหมือนกันหมด และสัมผัสกับรสของสันตืออย่างแท้จริงในหมู่มนุษย์ คือทามกลางคน
 จากทุกมุมโลก จำนวนเรือนล้าน แต่ไม่มีการทะเลาะวิวาท ไม่มีการคดโกง เอา
 รัศเอาเปรียบ ลักขโมย และการเกี้ยวพาราสีกัน ทุกคนต่างอยู่ในอาการสำรวม
 ตนต่อพระเจ้าทั้งสิ้น เป็นปรากฏการณ์ประหลาดที่จะหาไม่ได้ในการชุมนุมของหมู่
 มนุษย์ในกรณีอื่น ๆ ทำให้มนุษย์ไ้หาสันติซึ่งกันและกัน รักใคร่กันฉันทพินองโดยไม่
 มีการคิดกัน เพราะผิวพรรณ เชื้อชาติ ฐานะ และมนุษย์จะเกิดความคิมค่าใน
 อาณาณาภาพของพระเจ้า ทำให้เกิดศรัทธาแน่นแฟ้นขึ้น

จากการศึกษาตามตารางที่ 31 เมื่อสอบถามความตั้งใจในการไปประกอบ
 พิธีอภัยที่นครเมกกะในอนาคค โดยจำแนกตามชั้นเรียนและเพศ ปรากฏว่า นักเรียน
 ไทยมุสลิมส่วนใหญ่ ร้อยละ 42.9 คิดจะไปบางเหมือนกัน ส่วนนักเรียนไทยมุสลิม
 ที่คิดว่าจะไปแน่นอนมีเพียงร้อยละ 28.4 นักเรียนไทยมุสลิมที่คิดว่าจะไปเหมือนกัน
 แต่ขึ้นอยู่กับโอกาส มีร้อยละ 25.3 แสดงว่านักเรียนไทยมุสลิมส่วนใหญ่มีความมั่นใจ
 ที่จะไปประกอบพิธีอภัยที่ไมมากนัก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ทุนรอน
 เวลา สุขภาพ และเส้นทางอำนวย การบำเพ็ญอภัยที่ ไม่ใช่การจาริกแสวงบุญ
 หรือการล้างบาป แต่เป็นบทบัญญัติที่พระเจ้ากำหนดขึ้นแก่มุสลิมทุกคนที่มีความสามารถ
 เดินทางไปได้ จะต้องไปบำเพ็ญอภัยที่ครั้งหนึ่งในชั่วชีวิตของตน เว้นแต่ผู้ที่สุควิสัย
 ควยประการทั้งปวง

เมื่อพิจารณาแยกตามชั้นเรียน ปรากฏว่านักเรียนไทยมุสลิม ป.กศ. สูง มีความตั้งใจที่จะไปแน่นอน มีอัตราการอยละสูงกว่า นักเรียนไทยมุสลิม ป.กศ. กล่าวคือ รอยละ 35.1 ต่อรอยละ 25.1 และนักเรียนชายหญิง ป.กศ. สูง ที่คิด จะไปแน่นอน มีอัตราการอยละสูงกว่านักเรียนชายและหญิง ป.กศ. คือ รอยละ 41.7 และ รอยละ 28.6 ต่อ รอยละ 28.5 และ รอยละ 18.8 ตามลำดับ

และเป็นที่น่าสนใจกว่า นักเรียนไทยมุสลิม ป.กศ. ที่คิดจะไปบ้างเหมือนกัน มีอัตราการอยละสูงกว่านักเรียนมุสลิม ป.กศ. สูง คือ รอยละ 47.7 ต่อ รอย ละ 32.9 นักเรียนชายและหญิง ป.กศ. ที่ตอบว่าคิดจะไปบ้างเหมือนกัน มีอัตรา รอยละสูงกว่านักเรียนชายและหญิง ป.กศ. สูง กล่าวคือ รอยละ 46.9 และ รอยละ 49.3 ต่อ รอยละ 20.8 และ รอยละ 44.9 ตามลำดับ

ส่วนนักเรียนไทยมุสลิมที่ตอบว่า คิดจะไปบ้างเหมือนกันแล้วแต่โอกาสนั้น นักเรียนไทยมุสลิม ป.กศ. และ ป.กศ. สูง ตอบไม่แตกต่างกันนัก คือ รอยละ 25.1 และ รอยละ 25.8 ตามลำดับ

ผลจากการศึกษาความเคร่งศาสนาของนักเรียนไทยมุสลิมในวิทยาลัยครูยะลา โดยใช้หลักปฏิบัติทางศาสนาอิสลาม 3 ประการ เป็นเครื่องวัดถึงความเคร่งศาสนา คือการทำละหมาดประจำวัน, การถือศีลอด และความตั้งใจที่จะไปประกอบพิธีฮัจย์ที่ นครเมกกะ โดยกำหนดค่าของคะแนนว่า ผู้ที่มีความเคร่งศาสนามากจะได้คะแนน มาก ผู้ที่มีความเคร่งศานาน้อยจะได้คะแนนน้อย แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับครรรชนีวัด ความเคร่งศาสนา มีดังต่อไปนี้

1. โดยปกติท่านนำละหมาดอย่างไร ?
  - ทำทุกวันทุกเวลา ให้ 3 คะแนน
  - ทำบางวันทุกเวลา ให้ 2 คะแนน
  - ทำบางวันบางเวลา ให้ 1 คะแนน
  - ไม่ค่อยได้ทำเลย ให้ 0 คะแนน

ตารางที่ 31

การไปทำวิจัยที่เมืองเมกกะของนักเรียนไทยมุสลิม
จำแนกตามชั้นเรียนและเพศ

การไปทำวิจัยที่ เมกกะ	ป.กศ.			ป.กศ. สูง			รวมทั้งสิ้น
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	
คิดจะไปแน่นอน	28.5	18.8	25.1(50)	41.7	28.6	35.1(34)	28.3(84)
คิดจะไปบ้าง เหมือนกัน	46.9	49.3	47.7(95)	20.8	44.9	32.9(32)	42.9(129)
แล้วแต่โอกาส	24.6	26.1	25.1(50)	29.1	22.4	25.8(25)	25.3(75)
ไม่เคยคิดจะไป	-	4.3	1.5(3)	6.3	2.0	4.1(4)	2.4(7)
ไม่ตอบ	-	1.4	0.5(1)	2.1	2.0	2.1(2)	1.1(3)
รวม	100 (130)	100 (69)	100 (199)	100 (48)	100 (49)	100 (97)	100 (296)

2. ท่านถือศีลตกเป็นประจำทุกปีหรือไม่ ?

ถือครบถ้วนทุกปี	ให้	3	คะแนน
ถือครบบางขาดบาง	ให้	2	คะแนน
ไม่ค่อยได้ถือ	ให้	1	คะแนน
ไม่ถือเลย	ให้	0	คะแนน

3. ท่านคิดจะไปแสวงบุญหรือไปทำอัยยิห์ที่เมกกะบางหรือไม่

คิดจะไปแน่นอน	ให้	3	คะแนน
คิดจะไปบางเหมือนกัน	ให้	2	คะแนน
แล้วแต่โอกาส	ให้	1	คะแนน
ไม่เคยคิดจะไป	ให้	0	คะแนน

จากนั้นเอาคะแนนของนักเรียนแต่ละคนในแต่ละข้อ มารวชกัน เพื่อแบ่งกลุ่มคะแนน ออกเป็น 3 กลุ่มคือ

- ก. ผู้ที่ได้คะแนนระหว่าง 0 - 3 แสดงว่ามีความเคร่งศาสนา
ข. ผู้ที่ได้คะแนนระหว่าง 4 - 6 แสดงว่ามีความเคร่งศาสนา

ปานกลาง

- ค. ผู้ที่ได้คะแนนระหว่าง 7 - 9 แสดงว่ามีความเคร่งศาสนามาก

1) แล้วกำหนดรหัสและเจาะบัตรแล้วเข้าเครื่องนับแยกบัตร เพื่อนำมาเสนอในรูปของตารางอัตราส่วนย่อย

2) ซึ่งผลจากการศึกษาตามตารางที่ 4 ปรากฏว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนามาก มีร้อยละ 42.6 เคร่งศาสนาปานกลาง มีร้อยละ 40.9 เคร่งศานานอ้อมีร้อยละ 16.5 แสดงว่า นักเรียนไทยมุสลิมส่วนใหญ่ มีความเคร่งศาสนามาก

เมื่อพิจารณาแยกตามชั้นเรียน ปรากฏว่า นักเรียนไทยมุสลิม ป.กศ. สูง ร้อยละ 44.3 มีความเคร่งศาสนามาก เปรียบเทียบกับร้อยละ 41.7 ของนักเรียนไทยมุสลิม ป.กศ. ส่วนนักเรียนไทยมุสลิม ป.กศ. ที่มีความเคร่งศาสนา น้อย มี ร้อยละ 17.6 เปรียบเทียบกับร้อยละ 14.4 ของนักเรียนไทยมุสลิม ป.กศ. สูง

สำหรับนักเรียนไทยมุสลิม ป.กศ. ที่มีความเคร่งศาสนาปานกลาง มี ร้อย ละ 40.7 เปรียบเทียบกับร้อยละ 41.3 ของนักเรียนไทยมุสลิม ป.กศ. สูง

เมื่อเปรียบเทียบความเคร่งศาสนา ระหว่างเพศ ปรากฏว่านักเรียนชาย มุสลิม ป.กศ. สูง มีความเคร่งศาสนา มาก ร้อยละ 50.0 ซึ่งสูงกว่านักเรียนหญิงมุสลิมในชั้นเดียวกัน ซึ่งมีร้อยละ 38.8 และสูงกว่า นักเรียนชายและหญิงมุสลิมในชั้น ป.กศ. ซึ่งมีร้อยละ 46.9 และร้อยละ 31.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 32

ความเคร่งศาสนาของนักเรียนไทยมุสลิม จำแนกตาม ชั้นเรียนและเพศ

ความเคร่งศาสนา	ป.กศ.			ป.กศ. สูง			รวมทั้งสิ้น
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	
เคร่งศาสนามาก	46.9	31.9	41.7(83)	50.0	38.8	44.3(44)	42.6(127)
เคร่งศาสนา ปานกลาง	37.7	46.4	40.7(81)	35.4	46.9	41.3(39)	40.9(120)
เคร่งศาสนามาน้อย	15.4	21.7	17.6(35)	14.6	14.3	14.4(14)	16.5(49)
รวม	100 (130)	100 (69)	100 (199)	100 (48)	100 (49)	100 (97)	100 (296)

จากการศึกษากังกล่าว แสดงว่านักเรียนไทยมุสลิมส่วนใหญ่ มีค่านิยมทางศาสนาสูงมาก คือปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สุรพล โภพิศ¹ ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมทางสังคมของนักเรียนไทยมุสลิมและนักเรียนไทยพุทธ ที่ศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครูยะลา โดยใช้นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ป.กศ.) ภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2517 จำนวน 634 คน โดยศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะค่านิยมทางสังคม 9 ประเภท คือค่านิยมทางการเงิน การศึกษา, ศาสนา, ชีวิตครอบครัว มนุษย์สัมพันธ์, ความยุติธรรม, การเมือง, เชื้อชาติและสุนทรียภาพ ผลจากการศึกษาปรากฏว่า นักเรียนไทยพุทธและไทยมุสลิมให้ค่านิยมทางสังคมแตกต่างกันในบางอันดับ โดยนักเรียนไทยพุทธให้ค่านิยมทางชีวิตครอบครัวมาเป็นอันดับแรก ค่านิยมทางศาสนาเป็นอันดับที่สี่ แต่นักเรียนไทยมุสลิมให้ค่านิยมทางศาสนามาเป็นอันดับแรก ค่านิยมทางชีวิตครอบครัวเป็นอันดับสี่ จะเห็นได้ว่ามีการเลือกที่ตรงกันข้าม คือนักเรียนไทยมุสลิม เนนค่านิยมทางศาสนามากกว่าค่านิยมทางชีวิตครอบครัว ซึ่งแสดงถึงความศรัทธาเชื่อมั่นในศาสนาเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากศาสนาอิสลามเป็นทั้งกฎหมายและระเบียบประเพณี ตลอดจนถึงวัตรปฏิบัติย่อยต่าง ๆ ที่ชาวไทยมุสลิมทุกคนจะต้องปฏิบัติตามโดยไม่มีทางเลือกเว้น ก็วัตรประจำวัน หลายนประการผูกพันอยู่กับบัญญัติทางศาสนา จึงทำให้นักเรียนไทยมุสลิมเลือกค่านิยมทางศาสนาเป็นอันดับสูงสุด

¹ สุรพล โภพิศ, "การศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมทางสังคมของนักเรียนไทยพุทธ และไทยมุสลิมในวิทยาลัยครูยะลา", (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2517) หน้า 186.

นักเรียนไทยมุสลิมในวิทยาลัยครูยะลา มาจากครอบครัวที่มีภูมิหลังต่าง
กัน เช่น นักเรียนไทยมุสลิมบางคนมาจากครอบครัวที่บิดามีการศึกษาสูง บางคน
ก็มาจากครอบครัวที่บิดามีการศึกษาต่ำหรือไม่ได้รับการศึกษาเลย ผู้วิจัยของการทรา
ทราบว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มีภูมิหลังทางครอบครัวต่างกันจะมีความเคร่งศาสนา
เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร

จากการศึกษาตามตารางที่ 33 เมื่อสอบถามความเคร่งศาสนาระหว่าง
นักเรียนที่มีบิดามีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย
กล่าวคือ นักเรียนไทยมุสลิมที่มาจากครอบครัว ซึ่งบิดามีการศึกษาสูง มีความเคร่ง
ศาสนามาก ร้อยละ 42.3 เปรียบเทียบกับร้อยละ 42.5 ของนักเรียนที่บิดา
มีการศึกษาต่ำและร้อยละ 44.0 ของนักเรียนไทยมุสลิม ซึ่งบิดาไม่ได้รับการศึกษา
เลย

ผลจากการศึกษากังกล่าว แสดงว่า ระดับการศึกษาของบิดากับความ
เคร่งศาสนาของนักเรียนไทยมุสลิม มีความสัมพันธ์กันน้อยมากโดยทั่วไป แต่ถ้า
แยกพิจารณาเฉพาะ ป.กศ. สูงแล้ว ความเคร่งศาสนาของนักเรียนมีความสัมพันธ์
กับการศึกษาของบิดา กล่าวคือ นักเรียนไทยมุสลิมที่มีบิดามีการศึกษาสูง เคร่ง
ศาสนามาก ร้อยละ 38.1 เปรียบเทียบกับร้อยละ 44.7 ของนักเรียนไทยมุสลิม
ที่มีบิดามีการศึกษาต่ำ และร้อยละ 51.7 ของนักเรียนที่มีบิดาไม่ได้รับการศึกษา
เลย

อาจกล่าวโดยทั่วไปได้ว่า ระดับการศึกษาของบิดากับความเคร่งศาสนา
ของนักเรียนไทยมุสลิมมีความสัมพันธ์กันในทางตรงกันข้าม แต่สัมพันธ์กันน้อยมาก
ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของชอัจนรา บุญชู¹ ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับ

¹ อัจนรา บุญชู, "ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา และความ
เชื่อในศาสนาของ ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ของไทย (วิทยานิพนธ์ ปริญญา
บัณฑิต คณะครุศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า

การศึกษาและความเชื่อในศาสนาของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ของไทย ซึ่งพบว่า ความเชื่อในศาสนาของชาวไทยมุสลิมจะสัมพันธ์กันในทางตรงกันข้ามกับระดับการศึกษา แต่มีข้อยกเว้นว่า คาสหสัมพันธ์มีค่าต่ำ โดยเฉพาะคาสหสัมพันธ์ ระหว่างระดับการศึกษา และความเชื่อในศาสนาอิสลาม มีค่าน้อยมาก แทบจะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งทำให้เข้าใจว่า การศึกษายังไม่มีอิทธิพลต่อความเชื่อในศาสนาอิสลามของชาวไทยมุสลิมภาคใต้มากนัก

ตารางที่ 33

ความเคร่งศาสนาของนักเรียนไทยมุสลิม
จำแนกตามระดับการศึกษาของบิดาและชั้นเรียน

ความเคร่งศาสนา	บิดาที่มีการศึกษาสูง			บิดาที่มีการศึกษาต่ำ			บิดาที่ไม่ได้รับการศึกษาเลย		
	ป.กศ.	ป.กศ.สูง	รวม	ป.กศ.	ป.กศ.สูง	รวม	ป.กศ.	ป.กศ.สูง	รวม
เคร่งศาสนามาก	45.2	38.1	42.3(22)	41.6	44.7	42.5(68)	40.0	51.7	44.0(3)
เคร่งศาสนาปานกลาง	38.7	47.6	42.3(22)	42.5	40.4	41.9(67)	38.2	34.5	36.9(3)
เคร่งศาสนามาน้อย	16.1	14.3	15.4(8)	15.9	14.9	15.6(25)	21.8	13.8	19.1(1)
รวม	100 (31)	100 (21)	100 (52)	100 (113)	100 (47)	100 (160)	100 (55)	100 (29)	100 (84)

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเปรียบเทียบความเคร่งศาสนาระหว่างนักเรียนไทยมุสลิมที่มาจากครอบครัว ซึ่งบิดามีอาชีพต่างกัน ผลจากการศึกษาตาม ตารางที่ 34 พบว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มาจากครอบครัวซึ่งบิดามีอาชีพเป็นเกษตรกรและประมง มีความเคร่งศาสนามากในอัตราร้อยละสูงกว่่านักเรียนไทยมุสลิมที่มาจากครอบครัวซึ่งบิดามีอาชีพเป็นพอกา ข้าราชการ คือ ร้อยละ 45.7 ต่อร้อยละ 39.4 ตามลำดับ ส่วนนักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนาปานกลางนั้นพบว่า มีอัตรา ร้อยละแตกต่างกันระหว่างนักเรียนไทยมุสลิมที่บิดามีอาชีพเป็นเกษตรกรและประมง กับบิดามีอาชีพเป็นพอกา ข้าราชการ กล่าวคือ ร้อยละ 38.4 ต่อร้อยละ 43.2

สำหรับนักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศานาน้อยนั้น พบว่า มีอัตรา ร้อยละแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ระหว่างนักเรียนที่มาจากครอบครัว ซึ่งบิดามีอาชีพเป็นเกษตรกรและประมง กับนักเรียนไทยมุสลิมที่มาจากครอบครัวซึ่งบิดามีอาชีพเป็นพอกา ข้าราชการ กล่าวคือ ร้อยละ 15.9 ต่อร้อยละ 17.4 ตามลำดับ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มาจากครอบครัว ซึ่งบิดามีอาชีพต่างกัน จะมีความเคร่งศาสนาต่างกัน คือนักเรียนไทยมุสลิมที่มาจากครอบครัวซึ่งบิดามีอาชีพเป็นพอกา ข้าราชการ จะมีความเคร่งศานาน้อยกว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มาจากครอบครัวซึ่งบิดามีอาชีพเป็นเกษตรกรและประมง

ปัญหาที่จะพิจารณาต่อไป คือความสัมพันธ์ระหว่างความเคร่งศาสนากับ การปรับตัวทางสังคมในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนไทยมุสลิม ซึ่งได้แก่ การปรับตัวในค่าน การใช้ภาษาไทย การคบคาสมาคมกับนักเรียนไทยพุทธ การร่วมโต๊ะรับประทานอาหารกับนักเรียนไทยพุทธ ความรู้สึกเมื่ออยู่ท่ามกลางไทยพุทธ และความรู้สึกใกล้ชิดกับครูอาจารย์ในวิทยาลัยครู ซึ่งจะไดวิเคราะห์ตามลำดับต่อไป

ตารางที่ 34

ควรรชนีความเคร่งศาสนา จำแนกตาม อาชีพของบิดาและชั้นเรียน

ควรรชนีความ เคร่งศาสนา	เกษตรกรและประมง			พอกา และ ข้าราชการ		
	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม
เคร่งศาสนามาก	45.7	45.9	45.7(75)	34.7	45.0	39.4(52)
เคร่งศาสนาปานกลาง	39.4	35.1	38.4(63)	43.1	43.3	43.2(57)
เคร่งศาสนามนอย	14.9	19.0	15.9(26)	22.2	11.7	17.4(23)
รวม	100 (127)	100 (37)	100 (164)	100 (72)	100 (60)	100 (296)

การปรับตัวในค่านการใ้ภาษาไทย

จากการศึกษาตารางที่ 35 เมื่อสอบถามการใ้ภาษาต่าง ๆ ของนักเรียน
ไทยมุสลิมในวิทยาลัยครู โดยจำแนกตามระดับความเคร่งศาสนาที่ชั้นเรียน ปรากฏ
ว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนามาก จะใ้ภาษามลายูส่วนใหญ่หรือทั้งหมด
มีอัตราร้อยละสูงกว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนามนอย คือ ร้อยละ 36.2
และร้อยละ 19.7 ตอร้อยละ 20.4 และร้อยละ 4.1 ตามลำดับ

สำหรับการใช้ภาษาไทย ปรากฏว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนา
มาก จะใช้ภาษาไทยส่วนใหญ่ หรือทั้งหมดมีอัตราร้อยละต่ำกว่านักเรียนไทยมุสลิม
ที่มีความเคร่งศาสนาน้อย คือร้อยละ 10.2 และร้อยละ 3.9 ต่อร้อยละ 24.5
และร้อยละ 26.5 ตามลำดับ

ผลจากการศึกษาดังกล่าว แสดงว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนา
มากจะปรับตัวในด้านการใช้ภาษาไทยได้น้อยกว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่ง
ศาสนาน้อย หรือกล่าวโดยสรุปได้ว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนามาก
จะปรับตัวเข้ากับสังคมไทยพุทธได้ชากว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนาน้อย
ฉะนั้น แสดงว่า ความเคร่งศาสนากับการปรับตัวในด้านการใช้ภาษาไทยของ
นักเรียนไทยมุสลิมมีความสัมพันธ์กันในทางตรงกันข้าม

การปรับตัวในด้านการคบค้าสมาคมกับนักเรียนไทยพุทธ

จากการศึกษาตามตารางที่ 36 เมื่อสอบถามนักเรียนไทยมุสลิมถึงการ
คบค้าสมาคมกับนักเรียนไทยพุทธโดยเฉพาะเพื่อน ซึ่งนักเรียนให้ความสนิทสนมมาก
ที่สุด โดยจำแนกตามความเคร่งศาสนาและชั้นเรียน ปรากฏว่า นักเรียนไทยมุสลิม
ที่มีความเคร่งศาสนามาก จะมีเพื่อนสนิทเป็นไทยมุสลิมส่วนใหญ่หรือทั้งหมด มีอัตรา
ร้อยละสูงกว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนาน้อย คือมีอัตราร้อยละ 43.3
และร้อยละ 7.9 ต่ ร้อยละ 18.4 และร้อยละ 4.1 ตามลำดับ

สำหรับการมีเพื่อนสนิทเป็นไทยพุทธชน ปรากฏว่า นักเรียนไทยมุสลิม
ที่มีความเคร่งศาสนาน้อย จะมีเพื่อนสนิทเป็นไทยพุทธส่วนใหญ่ มีอัตราร้อยละ
สูงกว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนามาก คือร้อยละ 20.4 ต่ ร้อยละ 5.5

ผลจากการศึกษาดังกล่าวแสดงว่า นักเรียนที่มีความเคร่งศาสนามาก จะ
มีเพื่อนสนิท เป็นไทยพุทธน้อยกว่านักเรียนที่มีความเคร่งศาสนาน้อย ฉะนั้น นักเรียน
ไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนามากจะปรับตัวเข้ากับนักเรียนไทยพุทธได้น้อยกว่านักเรียน
ที่มีความเคร่งศาสนาน้อย

ตารางที่ 35

การใช้ภาษาต่าง ๆ พุคกับเพื่อนในวิทยาลัยครู
จำแนกตามครรชนัความเครงศาสนาและชั้นเรียน

การใช้ภาษา ต่าง ๆ ใน วิทยาลัยครู	เครงศานามาก			เครงศานาปานกลาง			เครงศานานอย		
	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม	ป.กศ. สูง	ป.กศ.	รวม	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม
ภาษามลายู ทั้งหมด	15.7	27.3	19.7(25)	8.6	5.1	7.5(9)	2.9	7.1	5.1(2)
ภาษามลายู ส่วนใหญ่	41.0	27.3	36.2(46)	21.0	20.5	20.8(25)	17.1	28.6	20.4(10)
ภาษามลายู พอ ๆ กับ ภาษาไทย	28.9	31.8	29.9(38)	34.6	23.1	30.8(37)	22.9	21.4	22.4(11)
ภาษาไทย ส่วนใหญ่	12.0	6.8	10.2(13)	27.2	46.2	33.3(40)	25.7	21.4	24.5(12)
ภาษาไทย ทั้งหมด	2.4	6.8	3.9(5)	7.4	5.1	6.7(8)	28.6	21.4	26.5(13)
รวม	100 (83)	100 (44)	100 (127)	100 (81)	100 (39)	100 (120)	100 (35)	100 (14)	100 (49)

ตารางที่ 36

การมีเพื่อนสนิทของนักเรียนไทยมุสลิม
จำแนกตามครุภัณฑ์ความเคร่งศาสนาและชั้นเรียน

เพื่อนสนิทใน วิทยาลัยครู	เคร่งศานามาก			เคร่งศานาปานกลาง			เคร่งศานาน้อย		
	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม	ป.กศ. สูง	ป.กศ.	รวม	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม
เป็นไทยมุสลิม ทั้งหมด	7.2	9.1	7.9(10)	2.5	-	1.7(2)	2.8	7.1	4.1(2)
เป็นไทยมุสลิม ส่วนใหญ่	44.6	40.9	43.3(55)	34.6	5.1	25.0(30)	20.0	14.3	18.4(9)
เป็นไทยพุทธ พอ ๆ กับไทย มุสลิม	44.6	38.6	42.5(54)	51.9	66.7	56.7(68)	54.3	57.1	55.1(27)
เป็นไทยพุทธ ส่วนใหญ่	2.4	11.4	5.5(7)	8.6	25.6	14.2(17)	20.3	21.4	20.4(10)
เป็นไทยพุทธ ทั้งหมด	-	-	-	2.5	2.5	2.5(3)	2.5	2.9	2.0(1)
ไม่ตอบ	1.2	-	0.8(1)	-	-	-	-	-	-
รวม	100 (83)	100 (44)	100 (127)	100 (81)	100 (39)	100 (120)	100 (35)	100 (14)	100 (49)

การปรับตัวในค่านการคบค้าสมาคมกับครอบครัวไทยพุทธ

ในอนาคตเมื่อนักเรียนไทยมุสลิมสำเร็จการศึกษาแล้วออกไปประกอบอาชีพ ก็ย่อมมีโอกาสติดต่อกับสังคมไทยพุทธมากขึ้น ในชุมชนบางแห่ง ชาวไทยพุทธและไทยมุสลิมให้ความช่วยเหลือและร่วมมือในการทำงานอย่างคึกคัก ทั้งนี้เพราะมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ถึงแม้จะมีความแตกต่างในด้าน ภาษา, ศาสนา, ขนบธรรมเนียม ประเพณีก็ตาม แต่สิ่งเหล่านี้มิได้เป็นอุปสรรคขวางกั้นในการอยู่ร่วมกันของไทยพุทธและไทยมุสลิม

จากการศึกษาตามตารางที่ 37 เมื่อสอบถามทัศนคติในการคบค้าสมาคมกับครอบครัวไทยพุทธ โดยจำแนกตามความเคร่งศาสนาและชั้นเรียน ปรากฏว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนามาก จะคบค้าสมาคมกับครอบครัวไทยพุทธอย่างแน่นนอน มีอัตราร้อยละไม่ต่างกันมากนักกับนักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนา น้อย คือมีอัตรา ร้อยละ 35.4 ต่อร้อยละ 36.7 ตามลำดับ แสดงว่าไม่มีความแตกต่างในเรื่องความเคร่งศาสนากับการคบค้าสมาคมกับครอบครัวไทยพุทธ ส่วนนักเรียนไทยมุสลิมที่ตอบว่าคบค้าสมาคมบ้างแล้วแต่โอกาสนั้น ปรากฏว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนามากจะคบค้าสมาคมกับครอบครัวไทยพุทธบ้างแล้วแต่โอกาส มีอัตรา ร้อยละต่ำกว่านักเรียนที่มีความเคร่งศาสนา น้อย คือ ร้อยละ 51.2 ต่อร้อยละ 59.1

สำหรับนักเรียนไทยมุสลิมที่ตอบว่า ไม่คบค้าสมาคมเลย มีเป็นส่วนน้อย คือ นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนามากไม่คบค้าสมาคมเลย มีอัตรา ร้อยละ 0.8 เปรียบเทียบกับร้อยละ 2.0 ของนักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนา น้อย

ตารางที่ 37

การคบค้าสมาคมกับครอบครัวไทยพุทธ
จำแนกตามธรรมเนียมความเคร่งศาสนาและชั้นเรียน

การคบค้า สมาคมกับครอบครัว ไทยพุทธ	เคร่งศานามาก			เคร่งศานาปานกลาง			เคร่งศานาน้อย		
	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม
คบค้าสมาคม อย่างแน่นนอน	30.1	45.5	35.4(45)	33.3	35.9	34.2(41)	37.1	35.7	36.7(18)
คบค้าสมาคม บางแลวแต่ โอกาส	59.0	36.4	51.2(65)	61.7	48.7	57.5(69)	57.1	42.9	59.1(26)
ไม่คบค้า สมาคมเลย	-	2.3	0.8(1)	2.5	-	1.7(2)		7.1	2.0(4)
ไม่ตอบ	10.8	15.9	12.6(16)	2.5	15.4	6.7(8)	5.7	14.3	8.2(4)
รวม	100 (83)	100 (44)	100 (127)	100 (81)	100 (39)	100 (120)	100 (35)	100 (14)	100 (49)

การปรับตัวในค่านการรับประทานอาหารร่วมกับไทยพุทธ

เนื่องจากชาวไทยมุสลิม มีข้อจำกัดในเรื่องอาหาร เพราะหลักศาสนาอิสลาม ห้ามการบริโภคเนื้อสุกร ฉะนั้นทางวิทยาลัยจึงได้จัดห้องครัว, ปรุงและอุปกรณ์แยกต่างหากจากครัวของนักเรียนไทยพุทธ ทั้งนี้เพื่อมิให้นักเรียนไทยมุสลิมมีความรู้สึกกระอักกระอ่วนใจ แต่อย่างไรก็ดี นักเรียนไทยมุสลิมและนักเรียนไทยพุทธ จำเป็นต้องนั่งรับประทานอาหารเช้าด้วยกัน เพียงแต่แยกประเภทอาหาร รับประทานเท่านั้น ฉะนั้น ผู้วิจัยต้องการทราบว่า นักเรียนไทยมุสลิมเหล่านั้นจะปรับตัวเข้ากับนักเรียนไทยพุทธได้หรือไม่

จากการศึกษาตามตารางที่ 38 เมื่อสอบถามการรับประทานอาหารร่วมกับไทยพุทธ ปรากฏว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนา มาก จะเต็มใจโดยไม่มีควมรังเกียจ มีอัตราการอยละต่ำกว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนาปานกลาง และเคร่งศานานอย คือร้อยละ 57.5 ตอร้อยละ 70.0 และตอร้อยละ 71.4 ตามลำดับ

นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนา มาก จะไม่เต็มใจรับประทานอาหารร่วมกับไทยพุทธ โดยถือว่าน่ารังเกียจมาก มีอัตราการอยละสูงกว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนาปานกลาง และเคร่งศานานอย คือร้อยละ 14.2 ตอร้อยละ 4.2 และตอร้อยละ 4.1 ตามลำดับ

ผลจากการศึกษาคังกล่าว แสดงว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศานานอย จะเต็มใจรับประทานอาหารร่วมกับไทยพุทธ โดยแยกประเภทอาหารรับประทาน มีจำนวนสูงกว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนา มาก ฉะนั้นอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนา มากจะปรับตัวในเรื่องการรับประทานอาหารได้ยากกว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศานานอย

ตารางที่ 38

การรับประทานอาหารร่วมกับไทยพุทธโดยแยกประเภทอาหารรับประทาน
จำแนกตามครุฑนี้ความเคร่งศาสนาและชั้นเรียน

การรับประทานอาหาร ร่วมกับ ไทยพุทธ	เคร่งศานามาก			เคร่งศานาปานกลาง			เคร่งศานาน้อย		
	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม
เต็มใจโดยไม่มี ความรังเกียจ	56.6	59.1	57.5(73)	66.7	76.9	70.0(84)	74.3	64.3	71.4(35)
ไม่ค่อยเต็มใจ นัก	19.3	25.0	21.3(27)	19.8	10.3	16.7(20)	8.6	21.4	12.2(6)
มีความรังเกียจ อยู่ในใจ	6.0	-	4.0(5)	9.9	5.1	8.3(10)	11.4	7.1	10.2(5)
ไม่เต็มใจถือว่า น่ารังเกียจมาก	16.9	9.1	14.2(18)	3.7	5.1	4.2(5)	2.9	7.1	4.1(2)
ไม่ตอบ	1.2	6.8	3.1(4)	-	2.6	0.8(1)	2.9	-	2.0(1)
รวม	100 (83)	100 (44)	100 (127)	100 (81)	100 (39)	100 (120)	100 (35)	100 (14)	100 (49)

การปรับตัวเข้ากับครูอาจารย์ในวิทยาลัยครู

นักเรียนไทยมุสลิมกับครูอาจารย์ในวิทยาลัยครูจำเป็นต้องมีการติดต่อกันอยู่เสมอ นักเรียนบางคนอาจจะปรับตัวเข้ากับครูอาจารย์ทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิมได้ก็แต่บางคนอาจปรับตัวเข้ากับครู อาจารย์ไทยพุทธหรืออาจารย์ไทยมุสลิมเท่านั้น

จากการศึกษาตามตารางที่ 39 เมื่อสอบถามความรู้สึกใกล้ชิดกับครูอาจารย์ในวิทยาลัยครูว่านักเรียนมีความรู้สึกใกล้ชิดกับครูอาจารย์ไทยพุทธหรืออาจารย์ไทยมุสลิม ปรากฏว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนาความรู้สึกใกล้ชิดกับครูอาจารย์ไทยมุสลิมมีอัตราการร้อยละสูงกว่่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนาปานกลางหรือเคร่งศานาน้อย คือร้อยละ 9.4 ตอร้อยละ 4.2 และร้อยละ 4.1 ตามลำดับ

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้สึกสนิทสนมทั้งอาจารย์ไทยพุทธและไทยมุสลิม และจำนวนไม่น้อยไม่รู้สึกใกล้ชิดสนิทสนมทั้งอาจารย์ไทยพุทธและอาจารย์ไทยมุสลิม มีส่วนน้อยเท่านั้นที่ใกล้ชิดสนิทสนมเฉพาะอาจารย์ไทยมุสลิมหรืออาจารย์ไทยพุทธและเปอร์เซนต์แตกต่างกันเล็กน้อย สำหรับนักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนาจะต่างกัน

การปรับตัวเมื่ออยู่ท่ามกลางไทยพุทธ

ผู้วิจัยต้องการทราบว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนาต่างกัน จะมีความรู้สึกอีกอึดใจต่างกันหรือไม่ เมื่ออยู่ท่ามกลางไทยพุทธ โดยผู้วิจัยมีแนวความคิดเบื้องต้นว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศานามาก น่าจะรู้สึกอึดอึดใจมากกว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศานาน้อย ฉะนั้น นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศานาน้อยน่าจะปรับตัวได้ดีกว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศานามาก

ตารางที่ 39

ความรู้สึกใกล้ชิดกับครูอาจารย์ในวิทยาลัยครู
จำแนกตามครุชนิเวศน์ ความเคร่งศาสนาและชั้นเรียน

ความรู้สึกใกล้ชิด กับครูอาจารย์	เคร่งศาสนามาก			เคร่งศาสนาปานกลาง			เคร่งศานาน้อย		
	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม
ใกล้ชิดสนิทสนม กับอาจารย์ไทย มุสลิม	8.4	11.4	9.4(12)	3.7	5.1	4.2(5)	-	14.3	4.1(2)
ใกล้ชิดสนิทสนม ทั้งอาจารย์ไทย พุทธและไทยมุสลิม	50.6	63.6	55.1(70)	43.2	51.3	45.8(55)	45.7	50.0	46.9(23)
ใกล้ชิดสนิทสนมกับ อาจารย์ไทยพุทธ	4.8	4.5	4.7(6)	9.9	12.8	10.8(13)	17.1	14.3	16.3(8)
ไม่รู้สึกใกล้ชิด สนิทสนมทั้ง อาจารย์ไทยพุทธ และไทยมุสลิม	33.7	20.4	29.1(37)	40.7	30.8	37.5(45)	34.3	21.4	30.6(15)
ไม่ตอบ	2.4	-	1.6(2)	2.5	-	1.7(2)	2.9	-	2.1(1)
รวม	100 (83)	100 (44)	100 (127)	100 (81)	100 (39)	100 (120)	100 (35)	100 (14)	100 (49)

จากการศึกษาตามตารางที่ 40 ผู้ศึกษาได้สอบถามความรู้สึกของนักเรียนไทยมุสลิม เมื่ออยู่ท่ามกลางไทยพุทธว่ามีความรู้สึกอย่างไร ปรากฏว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนามากมีความรู้สึกอีกัดใจมาก มีอัตราการรอยละสูงกว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนาปานกลางหรือเคร่งศานาน้อย คือมีอัตราการรอยละ 26.0 ตอรอยละ 13.3 และรอยละ 10.2 ตามลำดับ ส่วนนักเรียนไทยมุสลิมที่ตอบว่า ไม่รู้สึกอีกัดใจเลยนั้น ปรากฏว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศานาน้อย มีความรู้สึกไม่อีกัดใจมีอัตราการรอยละสูงกว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนามาก คือรอยละ 49.0 ตอรอยละ 42.5 และรอยละ 40.9 ตามลำดับ

จากตัวเลขดังกล่าว อาจอธิบายได้ว่า การที่นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนามาก มีความรู้สึกอีกัดใจมากเมื่ออยู่ท่ามกลางไทยพุทธนั้น เป็นเพราะยังปรับตัวเข้ากับสังคมไทยพุทธได้น้อยกว่านักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศานาน้อย ฉะนั้นความเคร่งศาสนากับการปรับตัวเมื่ออยู่ท่ามกลางไทยพุทธ จึงมีความสัมพันธ์กัน

ทัศนคติในการเลือกคู่สมรส

ผู้ศึกษาต้องการทราบว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนาต่างกัน จะเลือกคู่ครองโดยคำนึงถึงอะไรมากที่สุด ผลจากการศึกษาตามตารางที่ 41 ปรากฏว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศาสนามาก เลือกคู่ครองโดยคำนึงศาสนาเป็นอันดับ 1 มีอัตราการรอยละสูงกว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่มีความเคร่งศานาปานกลางหรือเคร่งศานาน้อย คือรอยละ 83.5 ตอรอยละ 70.6 ตอรอยละ 60.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 40

ความรู้สึกเมื่ออยู่ท่ามกลางไทยพุทธของนักเรียนไทยมุสลิม
จำแนกตามครุวัณความเคร่งศาสนาและชั้นเรียน

ความรู้สึกเมื่อ อยู่ท่ามกลาง ไทยพุทธ	เคร่งศานามาก			เคร่งศานาปานกลาง			เคร่งศานาน้อย		
	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม
รู้สึกอึดอัด ใจมาก	30.1	18.2	26.0(33)	16.0	7.7	13.3(16)	8.6	14.3	10.2(5)
รู้สึกอึดอัด ใจเล็กน้อย	30.1	34.1	31.5(40)	46.9	38.5	44.2(53)	45.7	28.6	40.8(20)
ไม่รู้สึกอึดอัด ใจเลย	38.6	45.5	40.9(52)	37.0	53.8	42.5(51)	45.7	57.1	49.0(24)
ไม่ตอบ	1.2	2.3	1.6(2)	-	-	-	-	-	0.7(2)
รวม	100 (83)	100 (44)	100 (127)	100 (81)	100 (39)	100 (120)	100 (35)	100 (14)	100 (49)

ผลจากการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับการวิจัยของ สุรพล โภพิศ¹ ที่กล่าวว่า นักเรียนไทยมุสลิมในวิทยาลัยครูยะลา มีค่านิยมทางศาสนาสูงกว่าค่านิยมค่านิยมอื่น ๆ

ฉะนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความเคร่งศาสนากับการปรับตัวในด้านต่าง ๆ เช่น การใช้ภาษาไทย การคบค้าสมาคมกับนักเรียนไทยพุทธ การรับประทานอาหารร่วมกับนักเรียนไทยพุทธ โดยแยกประเภทอาหารและความรู้สึกใกล้ชิดกับครูอาจารย์ในวิทยาลัยครู ตลอดจนทัศนคติในการเลือกคูครองมีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ 41

หลักเกณฑ์ในการเลือกคูครองของนักเรียนไทยมุสลิม
จำแนกตามครรรชนี้ ความเคร่งศาสนาและชั้นเรียน

* ทองคำนี้ ถึงศาสนา	เคร่งศาสนามาก			เคร่งศาสนาปานกลาง			เคร่งศาสนามนอย		
	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม	ป.กศ.	ป.กศ. สูง	รวม
อันดับ 1	83.1	84.1	83.5(106)	70.0	71.8	70.6(84)	57.1	66.7	60.0(30)
อันดับ 2	14.5	9.1	12.6(16)	20.0	12.8	17.6(21)	25.7	20.0	24.0(12)
อันดับ 3	2.4	6.8	12.6(5)	10.0	15.4	11.8(14)	17.1	13.3	16.0(8)
รวม	100 (83)	100 (44)	100 (127)	100 (80)	100 (39)	100 (119)	100 (35)	100 (15)	100 (50)

¹ สุรพล โภพิศ, เรื่อง เกิม, หน้า 37.